

Luonto oppimisympäristönä: Luontokasvatuksen
merkitystekijöitä etsimässä

Kristiina Ruotsalainen

Opinnäytetyö

Liikunta ja vapaa-aika
Liikunnanohjaaja (AMK)

2026

Liikunta ja vapaa-aika
Liikunnanohjaaja (AMK)

Tekijä	Kristiina Ruotsalainen	Vuosi	2026
Ohjaaja(t)	Tommi Haapakangas		
Työn nimi	Luonto oppimisympäristönä: Luontokasvatuksen merkitystekijöitä etsimässä		
Sivumäärä	33		

Opinnäytetyön aiheena on luonto-oppimisympäristön vaikutukset oppimiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä tietoisuutta luonnon tarjoamista oppimismahdollisuuksista sekä kannustaa peruskoulua hyödyntämään luontoa säännöllisenä osana opetusta. Tavoitteena oli selvittää mitä merkitystekijöitä luonnolla on oppimisympäristönä. Pääkysymystä tarkennettiin neljällä alakysymyksellä, jotka käsittelivät luonnon pedagogisia, kognitiivisia, sosio-emotionaalisia ja kulttuurillisia vaikutuksia. Tutkimus on suunnattu luokanopettajille, vanhemmille sekä muulle kasvatusalan henkilöstölle.

Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessa olivat luonto, oppiminen ja oppimisympäristö. Lisäksi tärkeitä käsitteitä tutkimuksessa olivat ympäristökasvatus, luontokasvatus, autenttinen oppiminen ja luontopedagogiikka. Tutkimuksen toteutus tapana toimi narratiivinen eli kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Aineistona käytettiin vertaisarvioituja artikkeleita sekä aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Tutkimus aineistoa oli niin suomen- kuin englanninkielistä. Kirjallisuuskatsauksessa kokosin aineistoissa esiintyvää aiempaa tutkimustietoa yhteen, luonto-oppimisympäristön vaikutuksien näkökulmasta.

Tuloksissa keskeistä oli luonto-oppimisympäristön positiiviset vaikutukset. Luonto-oppimisympäristössä erityisesti ryhmäytyminen ja vuorovaikutustaitojen oppiminen tapahtuu luontevammin. Luonto-oppimisympäristössä oppilaat ovat myös aktiivisempia ja tämän vuoksi oppiminen tapahtuu tehokkaammin. Tutkimuksen tulosten perusteella luonto-oppimisympäristöllä on paljon pedagogisia ja hyvinvointia tukevia vaikutuksia, mutta aihetta on vielä tarpeen tutkia lisää. Luonto-oppimisympäristöjen hyödyntäminen tarjoaa peruskoululle mahdollisuuden tukea oppilaiden kokonaisvaltaista kasvua ja oppimista.

Avainsanat

Oppimisympäristö, luonto, oppiminen

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1	OPPIMISYMPÄRISTÖ	7
2.2	LUONTO	7
2.3	AUTENTTINEN OPPIMINEN.....	8
2.4	LUONTOKASVATUS.....	8
3	LUONTO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ JA PEDAGOGISET SUUNTAUKSET	7
3.1	LUONTOPEDAGOGIIKKA	11
3.2	YMPÄRISTÖKASVATUS.....	12
3.3	SEIKKAILUKASVATUS.....	13
3.4	FOREST SCHOOL.....	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	10
4.1	TUTKIMUSMENETELMÄ	16
4.2	ANALYYSIPROSESSI JA TEEMOITTELU.....	17
4.3	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	18
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	15
5.1	PEDAGOGISET HYÖDYT	20
5.2	KOGNITIIVISET VAIKUTUKSET	23
5.3	SOSIO-EMOTIONAA LISET VAIKUTUKSET	25
5.4	KULTTUURISET MERKITYKSET	27
5.5	YHTEENVETO.....	28
6	POHDINTA	30
	LÄHTEET	32

1 JOHDANTO

Luonnossa oppiminen on muutakin kuin ympäristöoppia. Oppimisympäristönä luonto innostaa oppilaita sekä vahvistaa heidän oppimistansa (Haukka 2022). Sisällä pulpetin ääressä pänttäminen ei aina ole paras tapa oppia. Oppiminen ei nimittäin ole vain tiedon kaatamista päähän. (Jahkola & Lidgren 2022). Ulkona ja luonnossa oleminen parantaa yleistä huomiointikykyä ja keskittymistä, lievittää stressiä sekä tekee oppijoista aktiivisempia ja osallistuvaisempia (Haukka 2022). Luonnossa on aitoja ilmiöitä, joita tutkia, käytännöllisiä materiaaleja, enemmän tilaa sekä uutta inspiraatiota.

Luonnosta löytyy kaikki, mitä oppimiseen tarvitsee. Oppiminen vaatii toiminnallisuutta, kokemuksellisuutta, oivaltamista, kertausta sekä liikettä (Jahkola & Lidgren 2022). Kaikkea tätä on mahdollista toteuttaa luonnossa, ja lisäksi luonnossa oppilas käyttää erilaisia oppimiseen liittyviä taitoja, kuten sinnikkyyttä, pitkäjänteisyyttä, sosiaalisia sekä kommunikaatiotaitoja (Haukka 2022). Oppilas oppii kokemusten ja elämysten kautta, jolloin oppiminen on mielekästä ja merkityksellistä.

Nyky-yhteiskunnassa ihmisten luontosuhde on heikentynyt ja arkea vietetään pääsääntöisesti sisätiloissa. Koulussa oppilasryhmät kasvavat ja yhä enemmän oppilaita on samassa pienessä luokkahuoneessa. Tämän vuoksi olisi tärkeää panostaa hyvinvointiin sekä antaa jokaiselle oppijalle tilaa oppia.

Tutkimukseni tavoitteena on lisätä luonto-oppimisympäristön hyödyntämistä perusopetuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014) painotetaan luontosuhteen kehittämistä sekä kestävää elämäntapaa. Tavoitteena on kannustaa opettajia viemään oppimista luokkahuoneen ulkopuolelle. Tämän lisäksi sivutavoitteena on kannustaa ihmisiä luonnossa liikkumiseen ja kasvattaa ympäristötietoisuutta.

Pohdin kirjallisuuskatsauksessani mitä merkitystekijöitä luonnolla on oppimisympäristönä. Tutkin tutkimuksessa luonto-oppimisympäristön hyötyjä ja sen vaikutuksia. Tarkastelen niitä neljän teeman mukaisesti. Teemat ovat

pedagogiset hyödyt, kognitiiviset vaikutukset, sosio-emotionaaliset vaikutukset ja kulttuuriset merkitykset.

Tutkimukseni nojaa neljään luontokasvatusta tukevaan pedagogiseen suuntaukseen. Aineistoja tarkastellessa huomasin, kuinka varhaiskasvatuksen osalta tietoa on enemmän kuin perusopetuksen näkökulmasta. Lisäksi pedagogisia suuntauksia tarkastellaan harvoin rinnakkain. Nämä pedagogiset suuntaukset esittelen tarkemmin luvussa 3.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa esittelen tarkemmin tutkimuksessa käytettäviä keskeisimpiä käsitteitä. Määrittelen käsitteet lähtökohtaisesti kasvatustieteen ja oppimisen näkökulmasta. Käytän käsitteistä määritelmää, joka sopii parhaiten kyseisen tutkimuksen kontekstiin.

2.1 Oppimisympäristö

Oppimisympäristö käsitteenä tarkoittaa kaikkia tiloja ja mahdollisuuksia oppia, myös koulun ulkopuolella (Anttalainen & Tulivuori, 2011, 14). Maarika Piispanen mukaan oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysisiä tiloja ja paikkoja, yhteisöjä sekä toimintakäytäntöjä, joissa oppiminen tapahtuu (Piispanen, 2008, 112). Oppimisympäristö sisältää fyysiset tilat, huoneet, huonekalut, materiaalit, teknologiat ja lisäksi sosiaalisen kanssakäymisen niin oppilaiden kesken kuin oppilaan ja opettajan välillä (Movchan, 2025).

Tässä tutkimuksessa tutustun tarkemmin fyysisen oppimisympäristön osa-alueeseen, jolla tarkoitetaan ihmisiä, rakennettuja ympäristöjä ja luontoa. Oppimistapahtuman ei tarvitse rajautua vain luokkatilaan, vaan opetus voidaan toteuttaa oppiaineelle sopivammissa tiloissa kuten ulkona. (Piispanen, 2008, 112) ”Ulkona opettamisen käsikirjan” mukaan useimmat ihmiset myöntävät, että mieleen painuvimmat koulumuistot liittyvät koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin, esimerkiksi kun tutkitaan perhosia niityllä (Kaasinen & Myllyniemi, 2023, johdanto). Tarkastelen tutkimuksessa erityisesti luontoa oppimisympäristönä ja sen vaikutusta oppimiseen.

2.2 Luonto

Luonto voidaan määritellä monella tapaa. Luonto voidaan määritellä maapallon luonnollisena ympäristönä, johon kuuluu elollinen sekä eloton luonto. Elottomaan luontoon kuuluu maa, vesi ja ilmakehä, ja elolliseen luontoon kuuluu esimerkiksi ihmiset, kasvit ja eläimet. Tällöin tarkoitetaan niin sanottua luonnonvaraista maisemaa. Toisen näkökulman mukaan luontoon kuuluu maapallon luonnollisen

ympäristön lisäksi ihmisten muokkaama sekä rakentama ympäristö. Tällöin nähdään ihmiskunta osana luontoa ja toisaalta luonto osana ihmistä. (Aho, 1987, 27–28)

Käytän tässä tutkimuksessa opetushallituksen määritelmää luonnosta. Määritelmän mukaan luontoon kuuluu kaikki ihmisen maisemassa havaitsema eli rakennettu sekä rakentamaton luonto (Opetushallitus, 2025).

2.3 Autenttinen oppiminen

Käsitteellä autenttinen tarkoitetaan alkuperäistä, aitoa ja todellista. Autenttisessa oppimisessa on tarkoituksena kytkeä oppimistehtävät todelliseen maailmaan ja saada oppimisesta merkityksellistä oppijalle itselleen (Niinistö, 2021, 38). Autenttisessa oppimisessa ei riitä, että tarjotaan esimerkkejä tosielämän tilanteista havainnollistamaan opetusta (Herrington & Herrington, 2008, 70). Tarkoituksena on, että oppiminen on sidottu todelliseen maailmaan ja sieltä kumpuaviin ongelmiin. Toiminta ja tehtävät on kytketty aitoihin tilanteisiin, ja ne tapahtuvat mahdollisimman toden tuntuudessa ja autenttisessa ympäristössä. Aidossa eli autenttisessa oppimisympäristössä oppija ja ympäristö ovat vuorovaikutussuhteessa. (Niinistö, 2022, 38.)

Tässä tutkimuksessa autenttinen oppiminen sidotaan luontoon oppimisympäristönä. Tarkastelen autenttisen oppimisen mahdollisuuksia luonto-opetuksessa, sekä sen vaikutuksia oppimiseen.

2.4 Luontokasvatus

Luontokasvatus ei ole erillinen oppiaine tai kasvatuksen osa-alue. Luontokasvatuksen tavoitteena on tunnesiteiden luominen luontoon, kokemuksia, elämyksiä ja luonnon tietouden lisäämistä. Lapsi tutustuu luontoon ja luonnon ilmiöihin ja oppii sitä kautta luomaan parempaa suhdetta luontoon. (Tuomaala, 2002, 10) Luontokasvatus tukee lasta muuttamaan omaa toimintaansa luontoa kunnioittavaksi (Ratikainen, 2023). Luontokasvatuksessa

tutkitaan, etsitään ja oivalletaan, eikä vain lajitella jätteitä tai kompostoida (Tuomaala, 2002). Luontokasvatus ei ole myöskään ympäristökasvatuksen synonyymi vaan ennemminkin tämän alakäsite (Cantell, 2023). Tutkimukseni pohjautuu luontokasvatuksen tavoitteisiin.

3 LUONTO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ JA PEDAGOGISET SUUNTAUKSET

Ympäristökasvatus tuli osaksi peruskoulua vuonna 1985. Myöhemmin mukaan on tullut kestävän kehityksen opetus, seikkailukasvatus ja luonnossa oppiminen. Vaikka nämä pedagogiset suuntaukset yhdistyvät luontolähtöisellä teemalla, niissä on myös pedagogisia eroja. Luontopedagogiikan avulla yritämme luoda ihmiselle luontoyhteyden, jonka avulla hän haluaa huolehtia ympäristöstä. Ympäristökasvatus pitää sisällään tietojen ja merkitysten luomista, joiden avulla pidämme luonnosta huolta. Seikkailukasvatuksessa korostetaan kokemuksia ja elämyksiä. Forest School- pedagogiikassa tavoitteena on oppia luonnosta luonnossa.

3.1 Luontopedagogiikka

Luontopedagogiikan käytännön toteutusta ja sen vaikutuksia on tutkittu paljon varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Josephidou ja Kempin mukaan luontopedagogiikan pyrkimys on tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä lapsen luontoyhteyttä (Josephidou & Kemp, 2022, 5). Yksi tärkeä tavoite luontopedagogiikassa on ympäristöstä huolehtiminen. Lapsi, joka huolehtii ympäristöstä, oppii kokemaan empatiaa ja myötätuntoa luonnon lisäksi myös muita ihmisiä kohtaan. Lapsi oppii monet taidot muilta ihmisiltä mallin avulla. Lapsen ja ympäristön suhteeseen vaikuttaa myös lapsen sosiaalinen ja kulttuurinen vuorovaikutus. (Reunamo & Suomela, 2013, 91–93) Lapsi oppii huomioimaan sekä tuntemaan empatiaa esimerkiksi luonnon eläimiä kohtaan. Samalla lapsen empatia kyky kasvaa kaikkea elollista kohtaan. Luontopedagogiikan avulla voidaan tukea ulkona tapahtuvaa leikkiä.

Yksi luontopedagogiikan sekä ympäristökasvatuksen merkittävimmistä malleista on Joy A. Palmerin puumalli. Puumallissa puun juuret kiinnittyvät merkityksellisiin elämäkokemuksiin. Mallin mukaan elämäkokemukset, sosiaaliset taidot, aikaisemmat tiedot sekä yhteisöllinen osallistuminen on huomioitava ympäristökasvatuksessa. Puun runko kannattelee puun oksia, jotka jakautuvat kolmeen ympäristökasvatuksen elementtiin. Nämä elementit ovat oppiminen

ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. Palmerin mukaan onnistuneessa ympäristökasvatuksessa opitaan kaikilla kolmella tavalla. Ihanne olisi, että oppiminen tapahtuu samanaikaisesti ja tasavertaisesti. Toiminnallisuuden ja kokemusten kautta ihminen oppii tehokkaasti. Lisäksi kun ihminen huolestuu ympäristön tilasta, oppiminen ympäristöstä kasvaa sekä mielenkiinto sen puolesta toimimiseen herää. (Cantell ym., 2020, luku 5)

3.2 Ympäristökasvatus

Sana ympäristö kattaa monia eri merkityksiä. Se pitää sisällään ekologisen, ihmisen rakentaman sekä sosiaalisen ympäristön. Nykyisin on myös digitaalinen eli virtuaalinen ympäristö.

Huoli luonnon hyvinvoinnista sai aikaan ympäristökasvatuksen. (Cantell ym., 2020, luku 1) Ympäristökasvatuksen synty ajoittuu 1960-luvun loppupuolelle, jolloin luotiin ympäristökasvatuksen kolme päätavoitetta. Ensimmäinen tavoite on kasvattaa ihmisten tietoisuutta, sekä ymmärrystä eri tekijöiden kuten taloudellisten ja ekologisten tekijöiden riippuvuudesta toisistaan, sekä kaupunki-että maalaisympäristössä. Toinen tavoite on mahdollistaa jokaiselle ihmiselle tarvittavien tietojen, arvojen, asenteiden ja sitoutumisen saaminen, jotta ympäristön suojeleminen ja parantaminen onnistuu. Kolmas päätavoite on luoda sekä yksilölle että yhteiskunnalle uusia toimintamalleja, joiden avulla ympäristö voi paremmin. Määritelmän mukaan ympäristökasvatus koskettaa kaikkia koulutusasteita, joissa tapahtuu elinikäistä oppimisprosessia. Tavoitteena on, että ihmiset tulevat tietoisiksi ympäristöstä ja omista rooleistaan ympäristön hoitajina ja säilyttäjinä. (Wolff, 2004, 18–19)

Ympäristökasvatusta on tutkittu varhaislapsuuden näkökulmasta ja on todettu, että jo lapsena opittu luontosuhde ja ympäristötietoisuus kantaa pitkälle läpi elämän. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on kasvattaa ihmisten tietoisuutta ympäristöstä. Muuttuneiden taitojen, arvojen ja asenteiden myötä ympäristökasvatuksen tavoitteena on lisätä ja mahdollistaa ympäristön suojele-

ja parantamista. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, 22–23). Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. (POPS, 2014, 16) Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan oppilaita kannustetaan pohtimaan kestävän elämäntavan näkökulmia. Oppilaita myös ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. (POPS, 2014, 16, 24)

Myös lapset tarvitsevat kokemuksia siitä, että omalla toiminnalla on mahdollista vaikuttaa ympäristöä ja luontoa koskeviin asioihin. Lapsen olisi siis hyvä päästä osallistumaan päätöksentekoon ja saada oppia siitä mistä ympäristöstä huolehtimisessa on kysymys. (Caiman & Lundegård, 2014, 437–459)

Ympäristökasvatuksen käsikirjan mukaan kestävän kehityksen kasvatusta voidaan kutsua ympäristökasvatuksen osa-alueeksi. Siinä pyritään keksimään ratkaisuja kestävän kehityksen ongelmiin Kestävän kehityksen kasvatusta voi sisältää erilaisia tavoitteita, joita itse käsite pitää sisällään. Peruskoulussa kestävän kehityksen kasvatusta on sisällytetty opetussuunnitelmaan yli oppiaine rajojen. Peruskoulussa tuodaan esille, kuinka ihminen on osa luontoa ja riippuvainen ekosysteemeistä. (Cantell, Aarnio-Linnavuori, Tani, 2020, luku 1)

3.3 Seikkailukasvatus

Karppisen mukaan seikkailukasvatuksella tarkoitetaan seikkailupainotteista elämyspedagogiikkaa. Koulussa elämyspedagogiikkaa toteutuu helpommin esimerkiksi liikunnan, musiikin ja kuvataiteen tunneilla. Seikkailukasvatusta ja sen kokemusten hyödyntämistä taas voi rajoittaa opettajajohtoinen opetus sekä oppiainekeskeinen opetus. (Karppinen, 2010, 118–122) Karppisen mukaan jännittävyys ja seikkailullisuus liitettynä opetukseen, saa oppilaat toimimaan yhteisöllisemmin, aktiivisemmin ja tehokkaammin kuin luokkahuone opetus. Seikkailukasvatus on yksilöllistä, mutta vahvistaa silti yhteistyötä. Kokemuksen ja elämyksen avulla oppilas huomaa kuinka selviytyäkseen hänen on otettava itse vastuu ja päätösvalta omasta tekemisestään. Metsässä toimiessaan oppilas

on vastuussa omasta toiminnasta niin itselleen kuin ryhmänsä hyväksi. Uudessa ja oudossa ympäristössä oppilas joutuu pohtimaan omia kykyjä, tietoja ja asenteita, sekä ratkaista erilaisia ongelmia tai selviytyä itsenäisesti.

Karppisen ja Latomaan mukaan tutkimusta seikkailukasvatuksesta on vähän. Yliopistoissa ja ammattikorkeassa aihe näkyy mutta väitöskirjoja aiheesta ei löydy kuin muutama. (Karppinen & Latomaa, 2015, 264) Perusopetuksessa seikkailukasvatusta on toteutunut pitkälti erilaisten retkien ja leirikoulujen muodossa. Tutkimuksen mukaan seikkailupedagogisen toiminnan avulla saadaan tuettua lapsen aktivoitumista ja osallisuutta koulussa. Seikkailukasvatuksen menetelmiä on myös käytetty tukimuotona kouluissa esimerkiksi koulun aloitus vaiheessa tutustumiseen ja ryhmähengen luomiseen. (Karppinen & Latomaa, 2015, 142)

3.4 Forest School

Forest School on Tanskassa kehitelty metsäopetusmalli, jonka tarkoituksena olisi lisätä päiväkoteihin ja kouluihin pohjoismaista ulkoilu elämäntapaa (Cree & McCree). Aikaisemmin Forest Schoolia on tutkittu paljon Iso-Britanniassa. Englannin Forest School verkoston mukaan tavoitteena on tarjota inspiroiva prosessi. Prosessin avulla lapset, nuoret ja aikuiset voivat kehittää omaa itseluottamustaan ja itsetuntoaan käytännön oppimiskokemusten kautta metsäympäristössä. Metsäinen ympäristö on erityisen tärkeää niille lapsille, joilla on vain vähän mahdollisuuksia päästä kosketuksiin luonnon kanssa esimerkiksi asuinalueen vuoksi. Pienten helposti saavutettavien tehtävien avulla saadaan rohkaistua kehittämään omaa luontaista uteliaisuutta ja oppimismotivaatiota. Tämä korostuu etenkin niiden oppilaiden kohdalla, joilla on haasteita oppia luokkahuone tilassa. Tärkeää on myös toiminnan säännöllisyys. Turvallisuusrutiinit sekä rajat selkeytyvät, kun toiminta on säännöllistä, vuodenajasta, kellonajasta ja säätilasta riippumatta. Britanniassa Forest Schoolia käytetään monenlaisten oppijoiden kanssa, mutta erityisesti ihmisten, joilla on tunne- ja käyttäytymisvaikeuksia. Ympäristö on mukautuva ja mahdollistaa

erilaisten oppimistyylien käytön sekä joustavan lähestymistavan. (O'Brian & Murray, 2006)

Fjortoft on osoittanut, että lapset, jotka leikkivät luonnossa, leikkivät luovemmin, monipuolisemmin ja mielikuvituksellisemmin mikä on tärkeä osa lapsen kehitystä. Ennen lapsilla on pääsy niin sanottuun villiin luontoon, milloin halusivat. Vapaa-aikaa vietettiin tutkien, erilaisia taitoja harjoitellen ja tarvittiin erilaisten odottamattomien tilanteiden hallintaa. Nykyisin leikkipaikat on muuttunut niin että mahdollisuus vapaaseen leikkiin on yhä rajatumpaa. Fjortonin mukaan monet tutkimukset ovat osoittaneet kuinka lapset ovat yhä istuvampia ja liikunnan puute heikentää terveyttä ajan myötä. Nyt tutkijat tutkivat luonnollisen ympäristön vaikutusta lapsen kykyyn liikkua, leikkiä ja hallita taitoja. Tutkimuksissa painopisteenä on ollut ympäristön vaikutus oppimisen tehokkuuteen ja vaikutusta lapsen kehitykseen. (Fjortoft, 2004)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerron tutkimukseni toteutuksesta. Alaluvussa 4.1 kerron tutkimusmenetelmästä ja sen valinnasta. Luvussa 4.2 kerron tutkimuksen prosessista sekä tulosten teemoitetusta. Lopuksi kerron luvussa 4.3 tutkimuksen eettisyydestä sekä luotettavuudesta.

Tutkimuksessani on yksi pääkysymys, johon vastaan valitsemani kirjallisuuden pohjalta. Tutkimuskysymykseni on *”Mitä merkitystekijöitä luonnolla on oppimisympäristönä?”*. Lisäksi minulla on neljä alakysymystä, jotka sisältyvät tutkimukseni neljään teemaan. Luvussa 4.2 kerron tarkemmin tutkimukseni teemoittelusta sekä alakysymyksistä. Tutkimuksen tavoitteena on kannustaa ja lisätä luonto-oppimisympäristön hyödyntämistä säännölliseksi osaksi koulun arkea.

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni tutkimusmenetelmä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan eri tutkijoiden tekemiä tutkimuksia ja yhdistellään niistä saatuja havaintoja. (Salminen 2011, luku 2.1) Kirjallisuuskatsauksessa havaintojen pohjalta luodaan uutta tietoa. Tavoitteena on saada tutkitusta aiheesta kriittisesti tarkasteltu kokonaiskuva. (Vilkkä 2023, luku 1)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa narratiiviseen ja integroivaan orientaatioon. Tutkimus toteutetaan narratiivisena kirjallisuuskatsauksena, joka on vapaamuotisempi ja kuvaileva yleiskatsaus. (Salminen 2011, luku 2.1) Narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa ei selvitetä tutkitun aiheen yleisyyttä, vaan sitä mitä aiheesta tiedetään ja mitä keskeisiä käsitteitä siihen liittyy. Tavoitteena on ilmiön ymmärtäminen ja ymmärretyn tiedon kuvaileminen vakuuttavasti, sekä johdonmukaisesti. Lähtökohtana voi olla ilmiön kyseenalaistaminen, tunnistaminen tai aikaisempien tutkimusten ristiriitojen tai aukkojen esille tuonti. (Vilkkä 2023, luku 1.2.1)

Valitsin tutkimuksen menetelmäksi narratiivisen kirjallisuuskatsauksen, koska se on tutkimus menetelmistä joustavin. Halusin tutkimuksessani selvittää luonto-oppimisympäristön vaikutuksia ja merkityksiä neljän teeman pohjalta, sekä löytää niiden välisiä yhteyksiä. Narratiivinen tutkimustapa auttaa tiivistämään sekä yhdistämään aikaisempia tietoja. Narratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen ei liity tarkka rajaista luonnetta, joten tämän vuoksi valitsin kyseisen tutkimus tavan tutkimukselleni.

4.2 Analyysiprosessi ja teemoittelu

Aloitin tiedonhaun tutustumalla luontokasvatukseen liittyviin suomalaisiin verkkosivuihin kuten opetushallituksen ja Suomen ladun sivustoihin. Sivustoiden avulla löytyi potentiaalisia lähteitä sekä käsitteitä, joita käyttää tiedon haussa. Itse tutkimuksen toteutuksen aloitin pohtimalla tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ja määrittelemällä ne. Tutkimus kirjallisuus painottuu kasvatustieteitä sivuaviin lähteisiin. Lisäksi keskeisimmät käsitteet on määritelty kasvatustieteiden ja tutkimus aiheen näkökulmasta. Teoreettista viitekehystä lähdin toteuttamaan apu otsikoiden avulla, jotka muodostuivat luontokasvatuksen eri näkökulmien pohjalta.

Hain pääsääntöisesti tietoa finna.fi palvelusta. Lisäksi hain tietoa järjestöjen sivustoilta kuten Suomen ladun sekä koulutus oppaista kuten opetushallituksen työturvallisuuden opas. Käytin pääsääntöisesti tiedonhaussa hakusanoja luonto ja oppimisympäristö, mutta jouduin muokkaamaan hakua sanoilla oppiminen, luontokasvatus ja ympäristökasvatus. Suurin osa haku tuloksista kosketti enemmän varhaiskasvatusta ja tämä rajasi aineistoa eniten. Hakusanoilla ympäristökasvatus ja seikkailukasvatus löysin kirjastosta useita teoksia, joita hyödynsin suurimmaksi osaksi tutkimuksessa. Rajasin tutkimus aineistoa sisältöjen sekä ajankohtaisuuden mukaan. Rajasin aineistoa sisällön mukaan. Jätin tutkimuksestani pois aineistot, jotka koskivat pelkästään varhaiskasvatusta ja eivät soveltuneet perusopetuksen kontekstiin. Lisäksi jätin pois tutkimukset ja artikkelit, jotka sijoittuivat kauas Suomesta. Tällaisia olivat esimerkiksi Pohjois-

Amerikkalaiset artikkelit. Artikkelit, joiden alkuperästä en ollut täysin varma tai, jotka olivat useita kymmeniä vuosia vanhoja, jätin pois tutkimuksesta. Suurin osa julkaisusta on tuoreita noin viiden vuoden sisältä. Mukana on myös muutama vanhempi lähde, jotka otin tutkimukseen mukaan niiden kattavan sisällön vuoksi. Tutkimuksessa on hyödynnetty kolmea keskeistä ydinaineistoa. Yksi ydinaineistoista on Hannele Cantellin ”Ympäristökasvatuksen käsikirja”.

Hyödynsin tutkimuksessa teemoittelua, jonka avulla sain monipuolistettua tutkimukseni näkökulmaa. Tutkimuksen pääkysymys on *”Mitä merkitystekijöitä luonnolla on oppimisympäristönä?”*. Pääkysymykseni on todella laaja ja tämän vuoksi tarkensin pääkysymystä neljällä alakysymyksellä. Muodostin alakysymykset neljän oppimiseen vaikuttavan teeman mukaan:

1. Pedagogiset hyödyt

”Millä tavoin luonnon hyödyntäminen oppimisympäristönä tukee pedagogisia tavoitteita ja oppimisprosesseja?”.

2. Kognitiiviset vaikutukset

”Millaisia kognitiivisia vaikutuksia luonnossa tapahtuva oppiminen tuottaa perusopetuksen oppijoille?”

3. Sosio-emotionaaliset vaikutukset

”Miten luonnossa oppiminen vaikuttaa oppijoiden sosio-emotionaalisiin taitoihin ja hyvinvointiin?”

4. Kulttuuriset merkitykset

”Millaisia kulttuurisia merkityksiä ja tulkintoja liittyy luonnon hyödyntämiseen oppimisympäristönä?”

Etsin tutkimukseeni vastauksia alakysymysten pohjalta. Alakysymysten neljä teemaa, monipuolisti näkökulmaani ja lisäsi tutkimukseni merkityksellisyyttä. Teemoittelu ohjasi osittain aineiston valintaa sekä viitekehyksen muodostumista.

4.3 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen toteutuksessa keskeisessä osassa on tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus. Tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkimuksessa monipuolisesti käytetyt lähteet. Tutkimuksen luotettavuutta on pyritty tuomaan esille tiedekunnan ohjeiden mukaisilla lähdeviittauksilla sekä lähdeluettelolla. Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi kulkee mukana läpi tutkimus prosessin. Tutkimus ei sisällä henkilötietoja ja tutkimuksen aineistoja tulkitaan avoimesti. Tämä lisää tutkimuksen eettisyyttä.

Kirjallisuuskatsauksessa olennaisessa osassa on aineistojen arviointi. Jokaisen aineiston tulee tukea tutkimuksen tavoitteita ja kehittää tutkimusta eteenpäin. (Vilkka 2023, luku 3.2.1) Aineisto liittyy olennaisesti tutkimuksen aiheeseen sekä on sidottu tutkimuskysymyksiin. Narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa olennaisessa osassa on tutkijan tulkinta. Olen rajannut oman tulkintani neljän teeman mukaan, joten aineistot on valittu tukemaan kyseisiä teemoja. Tutkimuksen aineistot ovat vertaisarvioituja, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Kirjallisuuskatsauksen keskeisiä käsitteitä on pätevyys ja luotettavuus. Lisäksi keskeisessä osassa on siirrettävyys, sovellettavuus ja yleistettävyys. Tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä, mutta lähtökohtaisesti tutkimus painottuu tarkastelemaan pohjoismaisia ja eurooppalaisia aineistoja.

Tutkimuksessani olennaisena on erityisesti tutkimuksen luotettavuus ja sovellettavuus. Tutkimukseni tavoitteena on lisätä tietoa ja kannustaa opettajia hyödyntämään luontoa oppimisympäristönä. Oppimisympäristön ja opetustilanteiden soveltaminen on keskeisessä roolissa opettajan arkea. Pyrin toteuttamaan tutkimukseni niin, että tutkitun tiedon hyödyntäminen ja soveltaminen käytännön opetukseen olisi helppoa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa kerron tutkimuksen tuloksista. Olen jakanut tulosten tarkastelun neljän tutkimuskysymyksen teeman mukaan. 5.1 Pedagogiset hyödyt, 5.2 kognitiiviset vaikutukset, 5.3 sosio-emotionaaliset vaikutukset ja 5.4 kulttuuriset merkitykset. Luvussa 5.5 kerron yhteenvedona tulosten yhtäläisyyksistä. Tarkastelen tuloksia luvun 3 pedagogisten suuntauksien pohjalta.

5.1 Pedagogiset hyödyt

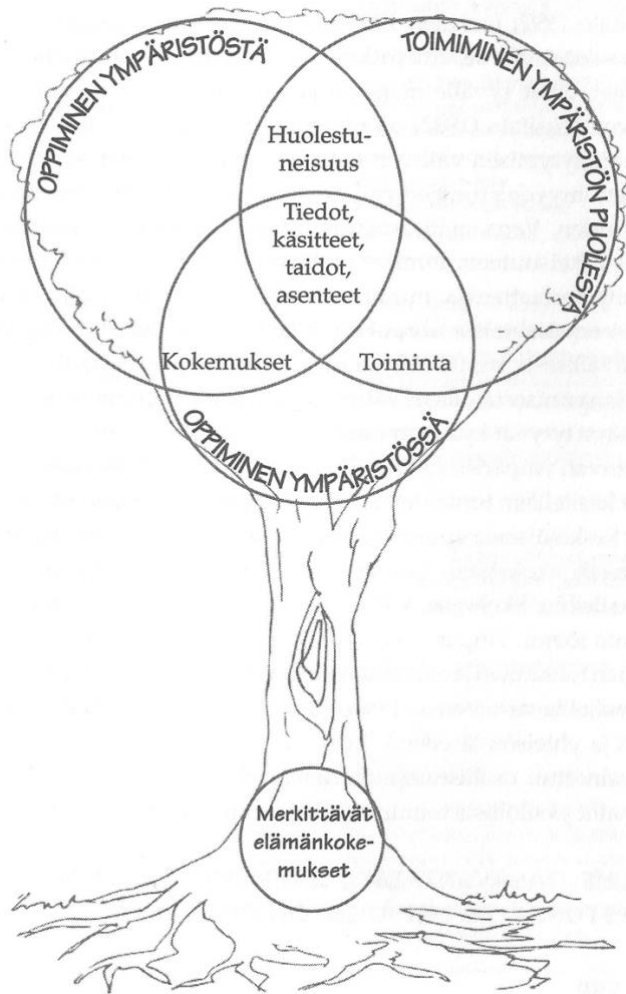
Luvussa 3 kerron tutkielman neljästä pedagogisesta suuntauksesta. Tässä alaluvussa kerron näiden neljän suuntauksen tarjoamista pedagogisista hyödyistä. Aineiston mukaan luontopedagogiikassa tavoitteena on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa oppilaan luontoyhteyttä, mikä tukee ympäristövastuullista toimintaa. Ympäristökasvatuksen avulla kasvatetaan oppilaiden tietoisuutta ja ymmärrystä luonnon vaikutuksista sekä luontoon vaikuttavista tekijöistä.

Tutkimuksen mukaan erityisesti seikkailukasvatuksessa oppiminen tapahtuu elämyksien ja kokemusten avulla. Opettaja saa jännityksellä ja seikkailullisuudella oppilaat toimimaan yhteisöllisemmin ja aktiivisemmin. Toiminnallinen oppiminen tukee erityisesti niitä oppilaita, joille perinteisessä luokkahuoneessa oppiminen on haastavampaa. Forest School toiminta mallissa tavoitteena on luonnosta oppiminen luonto ympäristössä. Mallin avulla saadaan monipuolistettua ja laajennettua oppimisympäristöä. Kyseisessä mallissa korostuu pedagoginen turvallisuus. Oppilaille luodaan turvallinen ympäristö, sääntöjen sekä rutiinien avulla. Yhtenä tavoitteena on kannustaa ihmisiä ulkoilevaan elämäntapaan.

Luonto-oppimisympäristössä seikkailupedagogisilla menetelmillä saadaan aineiston mukaan tuettua oppilaiden osallisuutta opetukseen ja lisäksi oppimistehtävillä saadaan aktivoitua oppilaita. Ulkona oppiessa oppilailla on enemmän tilaa liikkua ja toimia. Tutkimuksen mukaan tämä lisää oppilaan

fyysistä aktiivisuutta, millä on muita hyödyllisiä vaikutuksia oppimiseen. Luonnossa oppilas saa kokemuksia moniaistillisesti, mikä vahvistaa hänen oppimistaan.

Tutkimuksessa esiin nousi Palmerin puumalli, jota voidaan soveltaa ympäristökasvatuksen opetuksessa. Puun juuret edustavat oppilaiden kokemuksia, ennako käsitteitä ja sosiaalisia taitoja. Opettaja voi hyödyntää näitä tietoja opetuksen suunnittelussa ja rakentaa opetusta oppilaiden kokemusten pohjalta. Puun runko symboloi toiminnan jatkuvuutta. On tärkeää, että ympäristökasvatuksesta tulee säännöllinen osa koulun arkea, eikä irrallinen yksittäinen opittava asia. Juuret ja runko luovat pohjan puumallin muille osa-alueille. Puun lehvästö on jaettu kolmeen yhtä suureen osa-alueeseen. Ensimmäinen on oppiminen ympäristöstä eli oppilas kasvattaa tietämystään luonnosta ja ympäristöstä. Perusopetuksessa tämä voi olla esimerkiksi lajin tunnistamista tai ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen havainnointia. Toinen osa-alue on oppiminen ympäristössä eli luonto toimii oppimisympäristönä. Tämä vaatii oppilaiden viemistä ulos luonnon keskelle. Oppiminen tapahtuu tutkimalla, mittaamalla ja havaintoja tekemällä. Kolmas osa-alue on toimiminen ympäristön puolesta eli toimitaan ympäristövastuullisesti sekä koulussa että kotona. Tarkoituksena on oman toiminnan vaikutusten ymmärtäminen ja ympäristövastuullisten toimien harjoittelu esimerkiksi kierrättämisen. Kaikki Palmerin puumallin osa-alueet ovat yhteydessä toisiinsa ja tukevat muita osa-alueita. Malli yhdistää tiedollisen, taidollisen sekä emotionaalisen ulottuvuuden ja sopii perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteisiin. Mallin avulla saadaan toteutettua kokonaisvaltaista oppimista, parannettua oppilaiden luontosuhdetta sekä osallistaa oppilaita.

Kuvio1. Palmerin puumalli (Palmer 1998)

Luonnossa oppiminen tukee perusopetuksen tavoitteita vahvistamalla oppilaan hyvinvointia ja tarjoamalla kokonaisvaltaisen, monipuolisen oppimisympäristön. Luonto-oppimisympäristö tekee oppimisesta konkreettisempää ja toiminnallista. Luonto-oppimisympäristö rauhoittaa, sekä antaa virikkeitä useille eri aisteille. Lisäksi luonnossa oppilaalla on tilaa toimia fyysisesti aktiivisena. Tämän vuoksi toiminnallista oppimista on helppo toteuttaa luonnossa ja lisätä perusopetukseen. Perusopetuksen näkökulmasta tämä lisää oppilaan osallisuutta ja monipuolistaa oppimisympäristöä tavalla, joka tukee erilaisia oppijoita. Tutkimuksen mukaan luonnossa toimiminen parantaa oppilaan luontosuhdetta, mikä puolestaan lisää ympäristövastuullisuutta.

5.2 Kognitiiviset vaikutukset

Kognitiivisia taitoja on esimerkiksi tarkkaavaisuus, muistaminen, ajatteleminen ja ongelmanratkaisu. Tässä alaluvussa tulkitsen havaintojani luonto-oppimisympäristön kognitiivisista vaikutuksista. Tutkimuksen mukaan kyseisiä taitoja tarvitaan oppimisessa ja niitä harjoitellaan arjessa niin koulussa kuin kotona. Luonto tarjoaa oppilaalle autenttisen, moniaistillisen ja toiminnallisen oppimisympäristön.

Tutkimuksessa käy ilmi, että luonnossa oppilas joutuu havainnoimaan ympäristöä eri tavalla kuin sisätiloissa. Maasto voi olla epätasainen sekä ääniä kantautua läheltä ja kaukaa. Ihmisen pitää luonnossa liikkeessä toimia tarkkaavaisesti. Sää olosuhteet voivat vaikuttaa tuntemuksiin esimerkiksi vesisade tuntuu iholla eriltä kuin tuuli. Luonnossa toimiminen on todella moniaistillista ja tämä voi sekä haastaa että helpottaa oppimista. Oppilaalla voi olla haasteita keskittyä tiettyyn tehtävään luonnossa olevien muiden ärsykkeiden vuoksi. Esimerkiksi kesällä hyttyset tai talvella kylmyys voivat haastaa oppilaan keskittymistä ja oppimismotivaatiota. Luonnossa on enemmän tilaa toimia, sekä moniaistillisuuden vuoksi oppiminen voi olla erilaista mitä sisätiloissa. Oppilas saa esimerkiksi toimia vapaammin omalla tavalla, kun tilaa on enemmän ja ääni maailma on suotuisampi. Tämä voi helpottaa oppilaan oppimista ja lisätä oppilaan motivaatiota. Luonnolla on rauhoittava vaikutus, joka tukee keskittymistä, erityisesti niillä oppilailla, joilla keskittymisen kanssa on haasteita.

Luontokasvatuksella pyritään kasvattamaan ympäristövastuullisia ihmisiä. Jotta peruskoulussa saadaan kasvatettua ympäristövastuullisia oppilaita, se vaatii asenteiden ja ajatusten muuttamista. Tässä korostuu oppilaiden aikaisemmat kokemukset sekä opitut asenteet. Luontokasvatuksessa pyritään muuttamaan ajattelua luontoa kunnioittavammaksi. Tavoitteena on syventää oppilaiden luontosuhdetta. Luontosuhde on ihmisen kokonaisvaltaista suhdetta luontoon,

joka rakentuu kokemuksista, tiedoista, tunteista ja arvoista. Luontosuhde näkyy esimerkiksi ihmisen toiminnassa, kun hän on luonnossa.

Oppimismotivaatio sekä kiinnostus vaikuttavat oppilaan oppimisen. Kun oppilaat ovat kiinnostuneita opittavasta asiasta, he haluavat tietää lisää ja oppiminen tapahtuu lähes itsestään. Forest School toiminnassa pienten tehtävien avulla pyritään herättämään oppilaan kiinnostusta, uteliaisuutta sekä motivaatiota. Luonnossa on paljon tutkittavaa, joka kiinnostaa erityisesti pienempiä oppilaita. Suomessa on neljä vuodenaikaa, joiden mukaan luonto muuttaa muotoaan. Tämän vuoksi myös luonnon tutkimisen tulisi olla jatkuvaa ja säännöllistä. Muutosten huomaaminen lisää oppilaiden kiinnostusta luontoa kohtaan. Ulkona toteutettavat tehtävät poikkeavat perinteisessä luokkaympäristössä toteutettavista tehtävistä. Tämä lisää myös oppilaan kiinnostusta ja uteliaisuutta. Lisäksi toiminnallisuus ja konkreettiset kokemukset vaikuttavat kognitiiviseen oppimiseen.

Luonnossa toimiminen edellyttää oppilaalta ongelmanratkaisun, päätöksenteon sekä arvioinnin taitoja. Tutkimuksessa (ks. luku 3.3) kerron kuinka uudessa ja oudossa ympäristössä oppilas joutuu pohtimaan omia kykyjään. Oppilas joutuu tarkastelemaan omia tietojaan ja asenteitaan. Lisäksi oppilas joutuu ratkomaan ongelmia ja selviytymään itsenäisesti. Esimerkiksi ojaa ylittäessä oppilas joutuu miettimään vaihtoehtoja ja valitsemaan tilanteeseen sopivimman vaihtoehdon.

Aineistoa tulkitessa havaitsin, että luonnossa toimiminen lisää oppijan luovuutta sekä mielikuvitusta. Tutkimuksessa (ks. luku 3.4) kerron kuinka on osoitettu, että lapsi, joka leikkii luonnossa, leikkii monipuolisemmin, luovemmin ja mielikuvituksellisemmin. Ympäristö on avoimempi antaa mielikuvitukselle paljon mahdollisuuksia. Ympäristö on myös muuntuvaisempi, joka tukee luovuutta sekä kognitiivisia taitoja. Erityisesti nuoremmilla oppilailla oppimisen keskiössä on leikin kautta oppiminen. Luonto on siihen loistava ympäristö.

Luonto oppimisympäristönä tukee oppilaiden kognitiivista kehitystä monipuolisesti. Lisäksi se kehittää oppilaan tiedollista ymmärrystä, ongelmanratkaisu taitoja, luovuutta ja lisää sekä uteliaisuutta että

oppimismotivaatiota. Aineiston perusteella havaitsin, että oppilas pystyy kehittämään omia kognitiivisia taitoja luonnossa sekä tietoisesti että tiedostamatta.

Yhteenvetona voidaan todeta, että luonnossa autenttisuus korostuu. Perusopetuksen kannalta tämä tarkoittaa, että luonnossa oppiminen tukee sekä tiedollista että taidollista oppimista tavalla. Luonto vahvistaa oppilaiden uteliaisuutta ja oppimismotivaatiota, mikä näkyy parempana keskittymisenä ja aktiivisempänä osallistumisena. Tutkimuksen mukaan tämä lisää motivaatiota sekä kiinnostusta, millä on tärkeä rooli oppimisessa. Luonnossa oppilas saa hyödyntää tarkkaavaisuuttaan sekä kehittää ongelmanratkaisutaitoja. Nämä taidot korostuvat arki elämässä ja kyseisiä taitoja on helppo harjoitella luonnossa.

5.3 Sosio-emotionaaliset vaikutukset

Tässä alaluvussa tarkastelen, millaisia sosio-emotionaalisia vaikutuksia luonnossa oppimisella on. Sosio-emotionaalisilla vaikutuksilla tarkoitetaan tunteisiin ja sosiaalisiin taitoihin liittyviä muutoksia, kehityksiä ja oppimista. Luonnolla on suuri vaikutus ihmisen hyvinvointiin sekä lieventää stressiä. Tutkimusten mukaan luonnossa leikkivät lapset ovat motorisesti taitavampia, rohkeampia, luovempia ja oma-aloitteisempia.

Tutkimuksessa (ks. luku 3.1) kerron, kuinka luontopedagogiikan avulla saadaan tuettua oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä sekä luontoyhteyttä. Aineiston mukaan luontoyhteys tarkoittaa sitä, että oppilas kokee olevansa osa luontoa sekä hän tuntee olevansa yhteydessä luontoon. Luonnossa toimiessa oppilas oppii huolehtimaan ympäristöstään. Tutkimuksen mukaan tämän avulla hän oppii empatia taitoja sekä kokee myötätuntoa. Oppilas oppii kokemaan näitä tunteita niin muita ihmisiä kuin luonnossa olevia asioita kohtaan. Oppilas voi esimerkiksi rakentaa luonnon eläimille pesiä kuten hyönteishotelleja tai kerätä ruokaa esimerkiksi oravaa varten. Tutkimuksen mukaan tämän avulla oppilas kehittää sekä tietämystään, että sosio-emotionaalisia taitoja.

Aineiston perusteella havaitsin, että vaikka oppilaat toimivat niin sanotusti yksin, toiminta voi silti kehittää yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia taitoja. Opetuksen seikkailullisuus saa oppilaat toimimaan yhteisöllisemmin ja tehokkaammin. Metsässä oppilas joutuu ottamaan vastuuta omasta tekemisestä sen vuoksi, että hän toimii myös yhteisön hyväksi. Havaitsin myös, että seikkailukasvatus toiminta on toimiva tapa luoda ryhmähenkeä tai auttaa ihmisiä tutustumaan toisiinsa. Luonnossa toimiminen kannustaa huomaamattomasti yhteisöllisyyteen. Esimerkiksi kun ihminen näkee jotain uutta ja kaunista, hän haluaa kertoa ja näyttää sen muille. Toiminnan jännittävyys sekä elämyksellisyys lisäävät vuorovaikutusta ja tukeutumista toiseen ihmiseen. Ryhmässä toimiessa korostuu myös yhteiset pelisäännöt ja niiden noudattaminen. Oppilaat saavat tukea muilta ryhmän jäseniltä ja saavat jakaa onnistumiset yhdessä. Lisäksi toiminnassa korostuu avun antaminen sekä saaminen.

Tutkimus osoitti, että luonto tarjoaa turvallisen ympäristön onnistua sekä epäonnistua. Luonnossa toimiessa ympäristö on avoimempi ja oppilas voi toimia vapaammin. Oppilas pystyy kokeilemaan omia rajojaan ja kokea onnistumisia tavalla mikä ei välttämättä ole mahdollista luokkahuoneessa. Tämä tukee oppilaan itsetuntoa sekä itseluottamusta. Tutkimuksen mukaan (ks. luku 3.4) Forest Schoolissa keskeistä on, että pienillä onnistumisilla saadaan rakennettua oppilaan uskoa omaan kykyihinsä. Luonnossa toimiminen lisää yhteisöllisyyttä, mikä kasvattaa oppijan itsetuntoa. Oppilas saa ryhmään kuuluvuuden tunnetta, mikä vaikuttaa myös itseluottamukseen.

Tutkimuksessa ilmeni, kuinka ympäristökasvatuksen tavoitteiden mukaisesti oppilas kokee osallisuutta sekä tuntee että omalla toiminnalla on merkitystä. Oppilaan olisi siis hyvä päästä mukaan päätöksen tekoon ja huolehtimaan ympäristöstä konkreettisesti. Opetusryhmässä on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi.

Luonto tukee sosio-emotionaalista kehitystä hyvin. Luonnolla on rauhoittava vaikutus ihmiseen ja se vähentää huomattavasti stressiä. Luonnossa toimiminen lisää empatiaa ja antaa tilaa itsenäistymiselle. Tämä tukee oppilaan vastuunottoa

ja itsenäistymistä. Lisäksi toiminta tarjoaa onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä ryhmähenkeä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että ryhmässä toimiminen on luontevaa luonnossa. Luonto tukee perusopetuksen sosio-emotionaalisia tavoitteita tarjoamalla ympäristön, jossa oppilaat voivat harjoitella vuorovaikutusta, empatiaa ja itsenäisyyttä. Oppilaat toimivat paremmin ryhmänä ja ryhmähenki paranee. Luonto tarjoaa myös turvallisen ympäristön kokeilla, onnistua ja epäonnistua. Tämä lisää oppilaan itsetuntoa ja tämän vuoksi erityisesti uuden ryhmän tutustuminen kannattaa toteuttaa ulkona luonnossa.

5.4 Kulttuuriset merkitykset

Kulttuurilla on suuri vaikutus luonnon hyvinvoinnille. Ihmisten ja yhteisöiden tavat ja asenteet vaikuttavat ympäristön hyvinvointiin. Kulttuurisia merkityksiä on muun muassa luontoperinteet, yhteisöllisyys, itsetunto ja ympäristövastuullisuus. Lisäksi tulevaisuusajattelu ja siihen vaikuttavat tekijät vaikuttavat kulttuurisesti. Tässä alaluvussa kerron luonnon kulttuurisista merkityksistä.

Suomessa luonto on osa kulttuuria ja identiteettiä. Siksi luonnossa toimiminen ja oppiminen koetaan Suomessa luontevaksi. Esimerkiksi jokaisenoikeudet, retkeily kulttuuri sekä ulkoiluperinteet näkyvät Pohjoismaisessa arjessa. Pohjoismaisessa Forest School toiminnassa pohjana toimii kulttuurinen tausta. Toiminnan mukaan luonto kuuluu kaikille ja luonnossa toimiminen tukee hyvää lapsuutta. Aineiston mukaan kyseistä mallia on pyritty toteuttamaan Britanniassa. Kulttuuriset erot luovat kuitenkin toteutukseen hieman haastetta. Esimerkiksi Britannian suurkaupungeissa lapsen ei ole turvallista jäädä koulupäivän jälkeen ulos, ilman vanhemman valvontaa. Aineiston mukaan pitkien työpäivien myötä lapset saattavat olla koko koulupäivän jälkeisen ajan sisätiloissa.

Tutkimuksen mukaan luonto identiteettiä sekä yhteisöllisyyttä koulumaailmassa lisää retket, leikit ja tutkiminen. Esimerkiksi vuodenkierron seuraaminen ja vertaaminen esimerkiksi muihin maihin, luo yhteisöllisyyttä. Tämä lisää myös

tietoa sekä omasta kulttuurista ja sen eroista suhteessa muihin kulttuureihin. Lisäksi oppilaan identiteetti kehittyy lähemmäs luontoyhteisöllistä kulttuuria.

Nykypäivänä luonto luo tasapainoa arkeen. Teknologian myötä ihmisten arki painottuu enemmän sisätiloihin. Luonto luo tasapainoa kiireisen arjen rauhoittajana. Lisäksi se tuo vastapainoa sisätiloissa tapahuvulle passiiviselle toiminnalle. Tämä korostaa luonnon merkitystä ihmisten hyvinvoinnin tukena myös tulevaisuudessa.

Tutkimus osoitti, että luonto ympäristön hyödyntäminen oppimisessa tukee yhteiskunnan arvoja kuten kestävän elämäntavan edistämistä ja luontosuhteen vahvistamista. Opetussuunnitelman tavoitteiden lisäksi tämä tukee kulttuurillista keskustelua tulevaisuuden parantamiseksi. Ympäristökasvatus tukee kestävää kehitystä, millä on yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta positiivisia vaikutuksia. Oppilaat pohtivat vastuullisuutta ja saavat siitä kestävän elämäntavan. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan kulttuurinen osaaminen on yksi laaja-alaisen osaamisen tavoite. Oppilaita kasvatetaan kohti kulttuurisesti kestävää elämäntapaa. (ops 2014, 21) Luonto oppimisympäristönä auttaa kasvattamaan sukupolvia, jotka ymmärtävät oman toimintansa vaikutukset luontoon ja ympäristöön.

Yhteenvetona voidaan todeta, että luonnossa liikkuminen on tärkeässä osassa Suomalaista sekä Pohjoismaista kulttuuria. Perusopetuksen näkökulmasta tämä tarkoittaa, että luonto tarjoaa autenttisen ympäristön kulttuurisen identiteetin, ympäristövastuun ja tulevaisuusajattelun vahvistamiseen. Tutkimuksen mukaan luonto on tärkeä osa yhteiskuntamme arvoja ja tämän vuoksi ympäristötietoisuutta sekä luonnossa toimimista pyritään lisäämään myös peruskoulussa. Kestävään elämäntapaan kasvaminen ei tarkoita vain luonnossa oleskelua. Tämä kuitenkin kasvattaa luontosuhdetta, millä on positiivisia vaikutuksia sekä ihmiselle että luonnolle. Luonto-oppiminen tukee perusopetuksen kulttuurista osaamista ja kestävän elämäntavan tavoitteita.

5.5 Yhteenveto

Tutkimuksen tavoitteena on löytää syitä miksi luonnossa oppimista pitäisi lisätä esimerkiksi peruskoulussa. Lisäksi tavoitteena oli herättää kiinnostusta luonnossa liikkumiseen sekä madaltaa kynnyistä oppitunnin pitämiseen ulkona luonnossa. Suomessa ja Pohjoismaissa luonnon merkitys ihmisten arjessa on osana kulttuuria, mitä pitää ylläpitää.

Luontosuhde muodostuu luonnossa toimimalla. Luontosuhteella on positiivisia vaikutuksia niin ihmiselle kuin luonnolle. Tutkimuksessa hyödynnetyn Palmerin puumallin mukaan kokemukset, oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta, tukee ihmisen hyvinvointia, oppimista sekä kasvattaa ihmisen empatia taitoja. Lisäksi tämä lisää luonnon hyvinvointia, kun ihminen haluaa pitää luonnosta hyvää huolta ja osaa toimia luonnossa oikein.

Tutkimuksen mukaan luonto-oppimisympäristössä on monenlaisia positiivisia vaikutuksia oppimiseen. Autenttisuus ja moniaistillisuus tukee oppimista monen osa-alueen mukaan. Luonnossa oppilaille on enemmän tilaa kuin sisätiloissa ja tämä lisää toiminnallista oppimista. Toiminnallinen oppiminen auttaa erityisesti niitä oppilaita, joilla on haasteita toimia sisätiloissa, rajatussa luokahuoneessa. Tutkimuksen pohjalta havaitsin, että luonto auttaa mm. vuorovaikutus sekä ryhmässä toimisen taitojen harjoittelussa. Korostaisin tätä taitoa erityisesti kouluyhteisössä. On tärkeää, että kaikki pystyvät tulemaan toimeen toistensa kanssa. Luonto ympäristö tutkitusti rentouttaa sosiaalista ilmapiiriä. Tätä tulisi hyödyntää erityisesti syksyisin vuosiluokasta riippumatta, kun koulu pitkän tauon jälkeen jatkuu. Nämä kyseiset vaikutukset esiintyvät jokaisessa tutkimukseni teemassa sekä pedagogisissa suuntauksissa.

Tutkimus kysymykseni vastaten luonnolla on monia positiivisia merkityksiä oppimisympäristönä. Vaikutuksia ei ole rajattu tiettyyn ikäryhmään, vaan vaikutukset ovat positiivisia ikäryhmästä riippumatta. Lähtökohtaisesti tuloksia on tarkasteltu alakoulu ikäisten oppilaiden näkökulmasta. Johtopäätöksenä voidaan

todeta, että luontoa tulisi hyödyntää enemmän oppimisympäristönä kaiken ikäisille.

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää luonto-oppimisympäristön vaikutuksia ja merkityksiä oppimiseen. Keskeisimpänä käsitteenä tutkimuksessa toimi oppimisympäristö, johon tutustuin luonto kontekstin avulla. Halusin tutkimuksessa pohtia luonto-oppimisympäristön merkityksiä ja vaikutuksia rajatummin. Tämän vuoksi tutkimuksen alakysymyksiksi ja teemoiksi valikoituivat nämä neljä oppimisen osa-aluetta (ks. luku 4.2). Tarkastelin kyseisiä teemoja neljän eri luontokasvatukseen liittyvän pedagogisen suuntauksen avulla. Pääsääntöisesti suuntauksien pohjalta valikoitui tutkimukseni aineistot. Tässä osassa tutkimusta tuon esille tutkimustulosten tulkinnasta heräämiä omia johtopäätöksiä sekä näkökulmia. Lisäksi esitän tulosteni pohjalta jatkotutkimusideoita kyseiseen aiheeseen liittyen.

Nykyään mediassa ja yhteiskunnan keskustelussa luonto ja kestävä tulevaisuus on yhä enemmän äänessä. Odotukseni olivat, että aiheesta löytyisi enemmän tutkimustietoa. Tutkimusta tehdessä huomasin kuitenkin, että perinteisestä luonnossa oppimisesta on yllättävän vähän tutkimusta. Suurin osa tutkimuksista oli sidottu varhaislapsuuteen sekä varhaiskasvatukseen. Lisäksi aineisto painottuu Suomalaisiin sekä Pohjois-Eurooppalaisiin aineistoihin. Tutkimusmenetelmänä oleva narratiivinen kirjallisuuskatsaus luo myös omat epävarmuudet. Aineistot sekä niiden tulkinta on lähtökohtaisesti tutkijan vastuulla.

Halusin itse keskittää tutkimukseni perusopetukseen ja erityisesti oppilaiden arkeen. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014) on mainittu kestävä tulevaisuus sekä suhteen luominen luontoon. Itse luonnossa oppista tai luontokasvatusta suunnitelmassa ei kuitenkaan mainita. Oppilaiden vieminen luontoon oppitunnilla on siis lähtökohtaisesti opettajan oma valinta. Haluan tutkimuksella kannustaa opettajia toteuttamaan oppimista luonto ympäristössä. Tutkimuksen tuloksissa esille nousseet positiiviset vaikutukset lisäävät luonto-oppimisympäristön merkitystä oppilaiden oppimisessa.

Tutkimuksen pohjalta pystyn toteamaan, että luonto-oppimisympäristöllä on kokonaisvaltaisesti vaikutusta oppimiseen. Tutkimuksen kaikki neljä teemaa osoittavat, kuinka luonnossa oppiminen vahvistuu. Luonto toimii oppimisympäristönä, jossa yhdistyy tiedollinen, taidollinen ja emotionaalinen ulottuvuus. Lisäksi pedagogiset suuntaukset (ks. luku3) täydentävät toisiaan ja luovat yhdessä monipuolisen pedagogisen perustan.

Johtopäätöksenä tutkimuksesta voin todeta, että luonto-oppimisympäristöstä riittää vielä paljon tutkittavaa. Lähtökohtaisesti oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta kyseistä oppimisympäristöä olisi hyvä hyödyntää säännöllisesti. Opinnäytetyö avasi minulle tarkoituksen mukaisesti tieteellisentutkimuksen maailmaa. Tutkimuksessa onnistuin vastaamaan tutkimuskysymyksiin monipuolisesti.

Tutkimukseni herätti ajatuksia mahdollisista jatkotutkimusaiheista. Näitä voisivat olla esimerkiksi luontopedagogiikan vaikutukset eri ikäryhmissä ja luonnossa oppimisen pitkäaikaiset vaikutukset. Lisäksi opettajien koulutustarve ja osaamisen tutkiminen voisi olla ajankohtainen ja merkittävä tutkimusaihe. Perusopetukseen viittaava tutkimusaihe voisi olla luonnon hyödyntäminen oppiainekohtaisesti tai luonnon vaikutus tukea tarvitsevaan oppilaaseen. Tutkimuksen tarvetta ja erilaisia tutkimus aiheita löytyy siis monelta eri osalta.

LÄHTEET

Aho, L. (1987). *Lapsi luonto ja kasvatus*. Juva. WSOY. 27–28

Anttalainen, H. & Tulivuori, J. (2011). *Luonnontieteiden opetustilat, työturvallisuus ja välineet*. Opetushallitus. 14 (Luettu 3.2026).

Caiman, C. & Lundegård, I. (2014). Pre-school children's agency in learning for sustainable development. *Environmental Education Research*. 437–459. (Luettu 3.2026).

Cantell, H., Aarnio-Linnavuori, E., Tani, S. (2020). Ympäristökasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä. Cantell H. (toim.) *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. Luku 1 & 5. Jyväskylä. PS-kustannus.

Cree, J. & McCree, M. (2012). *A Brief History of the Roots of Forest School in the UK*. Horizons, 60. Institute for Outdoor Learning. (Luettu 3.2026).

Fjørtoft, I. (2004). *Landscape as Playscape: The Effects of Natural Environments on Children's Play and Motor Development*. University of South-Eastern Norway. (Luettu 3.2026).

Haukka, A. (2022). *Luonto oppimisympäristönä vahvistaa oppimista*. Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry.

Herrington, A. & Herrington, J. (2008). *What is an Authentic Learning Environment?* Murdoch University. 70

Jahkola, S. & Lidgren, T. (2022). *Oppimisympäristönä luonto*. Latu ja polku. (Luettu 3.2026).

Josephidou, J. & Kemp, N. (2022). A life “in and with nature?” Developing nature engaging and nature enhancing pedagogies for babies and toddlers. *Global Education Review*, 9 (2), 5-15. (Luettu 3.2026).

Karppinen, S. (2010). *Seikkaillen elämyksiä II*. Tampere. Juvenes Print. 118–122

Karppinen, S. & Latomaa, T. (2015). *Seikkaillen elämyksiä III*. Vantaa. Hansaprint. 142, 264

Movchan, S. (2025). *Creating a positive learning environment: Best Practices*. Raccoon gang. (Luettu 1.2026).

Niinistö, H. (2021). *Tilannesidonnaiset ja autenttiset oppimisympäristöt taideoppimisen mahdollistajana*. Turun yliopisto. 38 (Luettu 3.2026).

O'Brian, L. & Murray, R. (2006). *A marvellous opportunity for children to learn*. A participatory evaluation of Forest School in England and Wales. Forestry Commission England (Luettu 3.2026).

Opetushallitus. (2026). *Ympäristö ja luonto*. (Luettu 1/2026).

Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Helsinki: Opetushallitus. 16–24 (Luettu 3.2026).

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. (2014). *Iloa ja ihmettelyä, ympäristökasvatus varhaislapsuudessa*. Juva. PS-kustannus. 22–23

Piispanen, M. (2008). *Hyvä oppimisympäristö. Oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitteiden kohtaaminen peruskoulussa*. Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino Oy. 112 (Luettu 3.2026).

Ratikainen, I., Cantell, H. (2023). Kaasinen, A. & Myllyniemi, U. (toim.), *Ulkona opettamisen käsikirja*. PS-kustannus. Johdanto luku

Reunamo, J. & Suomela, L. (2013). *Education for sustainable development in early childhood education in Finland*. Journal of Teacher Education for Sustainability, 15 (2), 91-93. (Luettu 3.2026).

Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopisto. Vaasa. Luku 2 (Luettu 3.2026).

Tuomaala, T. & Myyryläinen, M. (2002). *Luonto tutuksi -vinkkejä vanhemmille*. Jyväskylä. Kustantajat Sarmala Oy. 10

Vilka, H. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Helsinki. Art House OY. Luku 1& 3

Wolff, L. (2004). *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. Cantell, H. toim. Juva. PS-kustannus. 18–19